

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. május 6.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2013. május 6. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Csokonai Vitéz Mihály: *Tüdőgyulladásomról*¹

FENN lengő Hold! nézd, mint kínlódom,
Mondd meg nekem, hol fekszem én?
Ágy-é, amelyben hánykolódom,
Vagy a koporsó az szintén?
Nem! – Csónak ez, mely jaj a kétes
Remény és biztos félelem,
S az élet és halál setétes
Hullámjain lebeg velem.

Fojtó szirokkóknak² hevétől
Asznak tüdőhólyagjaim,
S a kriptáknak fagyos szelétől
Borsóznak minden tagjaim.
Szívem megett egy láthatatlan
Kéznek nyíla bélőve áll,
S mellyem csontboltján irgalmatlan
Sarkával rúgdos két halál.

Hová ütődöm a habokba?
Haj! mely szörnyű hányattatás!
Most a kupresszusos³ partokba,
Hol rémlet ül s jéghallgatás;
Majd a túlsó part lejtőjébe,
Honnan barátság szózatit
Hallok a plátánok berkébe,
S örömszerszámok hangzatit.

Innen savanyú ázójtokkal⁴
Pusztás barlangok fojtanak;
Amonnan kerti balzsamokkal
Hígabb szellők újítanak;
Fúlok, lehellek; fázom, gyúlok,
Vagy egy kivégez már, vagy más,
Ájúlok érzek és ocsúlok:
Haj! mely szörnyű hányattatás!...

¹ A cím más szövegváltozatban: *Tüdőgyulladásomról*

² *szirokkó*: meleg, párás szél (sirokkó)

³ *kupresszusos*: ciprusos

⁴ *azot*: nitrogén

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ki vagy te, ki hőszi leplekbe
 Felém mosolyogva közelítség,
 S a partról e szagos berekbe
 Áldott jobboldon felsegítség?
 Te, földi biztosa az égnek,
 Arany Gyógyulás! te a nagy
 És bölcs teremtő tehetségnek
 Haladó leánya! te vagy.

Te illetéd rózsás ujjoddal
 Mellyemnek rokkant boltjait,
 S elindítád pillantásoddal
 Az élet dobbanásait.
 Már lelkem új Feniksz [phoenix] módjára
 A lángok közzül éledez;
 S gyengült ujjom pattanására
 Kis lantom újra zengedez.

De te repülsz? – mind tűnnek – mennek –
 Minő derülés ez, nagy ég?
 Sándorffym ül ágyamnál... s ennek
 Köszönhetem, hogy élek még?
 Zendülj, ekhózz, esti csendesség!
 A hála engem dalra ránt.
 Telj bé, kettős szent köteleesség,
 Az orvos és barát eránt!!

(1802–1804)

Forrás: *Csokonai Vitéz Mihály összes művei I. Költemények*. Osiris Kiadó, 2003. 779–780.

1. A hold gyakori toposza a költői alkotásoknak. Nevezze meg az alábbi szövegrészletek szerzőjét, teljes névvel!

a) De hisz lehet talán még! a hold ma oly kerek!
 Ne menj tovább barátom, kiálts rám! s fölkelek!

A szerző neve:

b) Csend vala, felleg alól szállt fel az éjjeli hold.

A szerző neve:

c) Ezüst sötétség némasága
 holdat lakatol a világra.

A szerző neve:

d) Az égi rónán ballag már a hold:
 Ezüstösek a tiszai hajók.

A szerző neve:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

e) Milyen csonka ma a Hold,
Az éj milyen sivatag, néma,
Milyen szomorú vagyok én ma,
Milyen csonka ma a Hold.

A szerző neve:

5 pont	
--------	--

2. A szenvedés és ezzel összefüggésben az elmúlás közelségének tudata gyakori témája az irodalomnak. Nevezzen meg 3, különböző szerzőtől származó lírai alkotást a magyar irodalomból, melyet ez az élmény ihletett! Adja meg a szerző teljes nevét és a mű címét!

A szerző neve:

A mű címe:

A szerző neve:

A mű címe:

A szerző neve:

A mű címe:

6 pont	
--------	--

3. Állapítsa meg Csokonai költeményének verselését és rímszerkezetét!

a) Verselési rendszer:

b) Meghatározó ütem / versláb:

c) A strófák rímszerkezete:

3 pont	
--------	--

4. Értelmezze a költeményben szereplő alábbi kifejezéseket! Szómagyarázatai legalább 2-2 érdemi megállapítást, tényt tartalmazzanak!

Feniksz[phoenix]:

.....

.....

ekhózz:

.....

.....

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Írjon ki az alábbi versrészletből 1-1 példát a megadott nyelvtani fogalmakra!

Te illetéd rózsás ujjoddal
 Mellyemnek rokkant boltjait,
 S elindítád pillantásoddal
 Az élet dobbanásait.

- a) birtokos jelzői szó szerkezet:
- b) eszközhatározói szó szerkezet:
- c) teljes hasonulás:
- d) szótő+képző+képző+jel+rag:

4 pont	
--------	--

8. Csokonai műveiből idézzon fel és írjon egy-egy példát az alább felsorolt műfajokra, illetve alkotásokra!

- a) komikus eposz:
- b) versciklus:
- c) népies helyzetdal:
- d) óda:

4 pont	
--------	--

9. Miért váltak/válhattak már-már szállóige ismertségű szöveggé Csokonai alább idézett sorai? Fűzzön 1-2 mondatos magyarázatot e jelenséghez, legalább két érdemi indoklással!

- a) Ember és polgár leszek.

.....

.....

.....

2 pont	
--------	--

- b) Földiekkel játszó
 Égi tünemény.

.....

.....

.....

2 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egy mű értelmezése

Olvassa el figyelmesen és értelmezze Vas István költeményét! Fejtse ki, miként alakítja a mű szerkezetét, beszédmódját a címben is kiemelt földrajzi név és műfaji megnevezés!
(A feladat elvégzéséhez nem szükséges az alkotónak és életművének ismerete.)

Vas István: *Cambridge-i elégia*

Az íves boltozat alatt,
A legyező-gótika alatt,
Eszembe jutott Sárospatak,
Nem is tudom, miért.

Talán az együgyű kis boltozat
Jutott eszembe,
Ahol a faragott rózsza alatt
Négy tehetetlen magyar nagyúr
Vergődve, megromolva és bizalmatlanul
Egymással *sub rosa*⁵ beszélt,
Hogy mi lenne, ha... mi lenne...

És jártam, néztem, álltam
Kollégiumi parkvilágban,
Rododendronok, gótikák,
Röneszánsz kutak, azaleák,
A pázsit meg az Erasmus-ablak⁶
Gyöngéd izzással felragyogtak
Hűvös, tengeri, szürke szélben.

Ezt is megéltem, ezt is megértem...
Hányszor gondoltam erre a veszélyben,
Mikor üldözve, zaklatottan
Diákjait, költőit fordítottam,
Börtönök, razziák közt, angol bombaverésben,
S háromszáz év után
Az ő lelkükkel egyetértve írtam,
Suckling, a gavallér, Marvell⁷, a puritán,
Nyakfodros, régi angolok
Adtak erőt, hogy azt kibírjam.

S most innen arra gondolok,
Miről beszéltek a „rózsza alatt”!

⁵ *sub rosa* (lat.): titokban; a sárospataki várnak abban a termében tanácskoztak az összeesküvők, melynek boltívei rózsaaalakban futnak össze (17. század).

⁶ *Erasmus-ablak*: Erasmus tanított Cambridge-ben.

⁷ *Suckling, Marvell*: 17. századi angol költők (ellentétes politikai irányhoz, illetve költői iskolához kapcsolódtak).

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Hát mit nekem nagyúri összeesküvők,
A kelepcebe hullt, szomorú dúvadak,
Mit tudok velük kezdeni?
Mit nekem a bécsújhelyi
Siralomház fala?
Mikor azt nézték, mit gondoltak ők?
Hogy „kár vala... kár vala...”?

És ugyanakkor itt
A Cam folyón ugyanígy
Siklottak *punt*jaik⁸,
Rajtuk a csáklyázó diákok,
Velük a hamvas bőrű lányok,
Mezítláb akkor is, hűvös, tengeri szélben,
A költő kezében gitár –
Vagy lant inkább?

Kár vala, kár –
Ezt gondolhatta börtönében.

Egy ívelt kis kőhidon át
Fekete köntösében két diák –
Elég ma Cambridge-ből, elég!
Hogyan is szokás az elégiát
Befejezni? Él magyar, áll Buda még...⁹
Csodának ez is épp elég.

Mert elmúltak a nagyurak,
De megmaradt Sárospatak,
Megmaradt Sárospatakon
A régi metszet a falon:
Zrínyi Péter
Horvát bán
Inas nyakán
Még levágtatlanul szegény fejével.
Az egész alak
Áthúzva vastagon
– Tán Bretzenheim vagy Windischgrätz¹⁰ alatt –
Rajta felírás, kései,
És ma is hirdeti
Császárhűséggel a fekete tinta:
„*Decapitato in Vienna.*”¹¹

De megmaradt
Sárospatak

⁸ *punt*: csónak.

⁹ *Él magyar, áll Buda még*: idézet Kisfaludy Károly *Mohács* című verséből.

¹⁰ *Bretzenheim, Windischgrätz*: a pataki vár tulajdonosai a 19. században (német családnevek).

¹¹ *Decapitato in Vienna* (lat.): lefejezték Bécsben.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	20	
	gyakorlati szövegfajta	15	
Levonások	helyesírási hibák	levonható: 15	
	írás kép	levonható: 3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám egész számra kerekítve	Programba beírt egész pontszám
I. Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
Levonások	helyesírási hibák		
	írás kép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: